

יום הזכרון לשואה ולגבורה

יום הזכרון לשואה ולגבורה הוא יום מיוחד במינו. ביום זה אנו מציינים את רציחתם של ששה מיליון יהודים בידי הצורר הנאצי בימי מלחמת העולם השנייה.

זהו יום שאינו קל להרבה ולדים ומבגרים, והוא עלול להיות מעט מפחיד ולא-ברור. כדי שלא נפחד, נשב ונלמד יחד על אותה תקופה, ונבהיר כמה דברים שקרו מבחינה היסטורית.

1. כתבו כיצד אתם חשים כשאומרים לכם את המילה "שואה" ומה אתם יודעים על תקופה זו?

בשנת 1933 עלה לשלטון בגרמניה אדולף היטלר. היטלר האמין כי היהודים (ובני מעוטים אחרים) אחראיים לבעיותיה של החברה, וכי יש למנוע מהם להיות כשאר האזרחים. הוא פעל עם המפלגה שלו נגד היהודים. הממשלה החלה להוציא אסורים נגדם כדי למנוע מהם להרגיש שוי-ערך לשאר אזרחי גרמניה. החלו להטריד אותם, לא לקנות בחנויות שלהם, לפטר יהודים שעבדו במשרות בכירות ולנהוג כלפיהם באלימות. הם רצו לעשות הכל כדי שיעזבו את המדינה שהיתה מולדתם. החקים שחוקקו יצרו אפליה.

2. חפשו במילון את ערך המילה אפליה, והעתיקו את פירושה.

חשוב לציין שגם אזרחים לא-יהודיים, שלא הסכימו עם החקים המפלים נגד היהודים, היו בסכנה. לכן גם אם רצו, לא תמיד אותם אנשים המשיכו להיות בקשר עם חבריהם היהודים, כי הם פחדו על חיייהם שלהם. אך היו כאלה שפעלו למען יהודים ואף הצילו רבים. המצב באותה תקופה היה מרعب מאוד.

כְּדֵי לְזַהוּת אֶת הַיְהוּדִים בְּמִקְוֵמוֹת צְבוּרִים חִיבוּ הַיְהוּדִים לָשִׁים עַל עֲצָמָם סֶמֶל. סֶמֶל יְהוּדִי חָשׁוּב הוּא הַמָּגֵן דָּוִד. מָה עָשׂוּ הַנְּאֻצִּים? הֵם חִיבוּ אֶת הַיְהוּדִים לְתַפֵּר לְבַגְדֵיהֶם מָגֵן דָּוִד בְּצַבֵּעַ צָהָב, שְׂכַתוֹב עָלָיו "יְהוּדִי". הֵם עָשׂוּ זֹאת כְּדֵי לְהַשְׁפִּילָם וְכְדֵי לְסַמֵּן אוֹתָם כְּנַחוּתִים. הֵם לָקְחוּ סֶמֶל קְדוֹשׁ בְּיַהֲדוּת וְ"שָׁנוּ" אֶת הַמְשָׁמְעוֹת שָׁלוּ, מִמְקוֹר שֶׁל גְּאֻוָּה לְאוֹת-קְלוֹן.

3. מה מטרתו של **אות קלון**?

א. להשפיל ב. לבזות ג. לבייש ד. כל התשובות נכונות

הִנֵּה עֲדוֹת מְפִי לְיוּוֵיָהּ, בֵּת 12, מֵהוֹנְגָרְיָה שְׁחִיבָה לְלַבֵּשׁ אֶת הַטְּלָאִי הַצָּהָב: "סִרְבַּתִּי לְצֵאת מִן הַבַּיִת. אֲנִי לֹא מוֹכֵנָה לְעַנֵּד טְלָאִי צָהָב! לֹא אוֹפִיעַ בְּפִמְבִּי עִם אוֹת קְלוֹן יְהוּדִי! אֲנִי לֹא מוֹכֵנָה שְׂיִרְאוּ אוֹתִי עִם הַדְּבָר הַנּוֹרָא הַזֶּה. אִם מִיִּשְׁהוּ מִבְּנֵי כְּתָתִי יִרְאֶה אוֹתִי, אֲנִי אָמוֹת! חֲשֵׁתִי פְּגוּעָה וְכוֹעֶסֶת עַל שְׂשֻׁמוֹ אוֹתִי לְמִשָּׁל וְלִשְׁנִינָה כְּדֵי לְהַבְלִיט וְלְהַשְׁפִּיל אוֹתִי. יְהוּדִיָּה אוֹ פּוֹשְׁעַת, מָה הַהֶבְדֵּל? הָאִם יֵשׁ הֶבְדֵּל בְּכַוֵּנוֹת שְׁלֵהֶם? הָאִם יֵשׁ הֶבְדֵּל בְּבוֹשָׁה וּבְחֶסֶר הַיִּשְׁעַע? חֲדַלְתִּי לְהִיּוֹת יְצוּר אֲנוּשִׁי, וְהִפְכָתִי חֶפֶץ."

(מִתּוֹךְ טֵיִטְלָבוֹם: מִבְּעַד לְעֵינֵינוּ – יְלָדִים חוֹזִים אֶת הַשׁוֹאָה

הוֹצֵאת דוֹדוֹ קְרִיִּית אַרְבַּע 1993, עֵמוֹד 73).

4. אלו רגשות עולים אצל ליוויה?

5. מה פירוש המילה **פִּמְבִּי**?

א. בבית ב. בחצר ג. בכל מקום גלוי

6. מדוע ליוויה חוששת כל-כך מלפגוש במישהו מבני כיתתה?

7. למדנו השנה על משלים. הִלְקַח בְּמִשָּׁל נִלְמַד עַל חֲשׁוֹנוֹ שֶׁל מִיִּשְׁהוּ. אִם

כֵּן, לְמָה מִתְכוּוֹנֵת לְיוּוֵיָהּ שֶׁשָּׁמוֹ אוֹתָהּ "לְמִשָּׁל וְלִשְׁנִינָה"?

8. ליוויה מרגישה חסרת תקווה, חסרת ישע, שמתייחסים אליה כמו אל פושעת וכמו אל חפץ. אילו יכולתם לכתוב לה תגובה, מה הייתם כותבים לה? כיצד הייתם מגיבים לתחושותיה ולמה שהיא עוברת?

9. האם לדעתכם, ליוויה היא גיבורה?

מָה קָרָה בְּשׂוֹאָה –

סְפוּר בַּחֲרוּזִים לִילָדִים הַרוּצִים לְדַעַת / בַּת שֶׁבַע דָּגוּן

הָיוּ לוֹ צָבָא וְנִשְׁק רַב לְצֵאת עִם חִילִים לְקָרֵב. וּמָה אֶת חִילָיו לְמַד? לְהִשְׁמִיד לְהַרְג וּלְאַבֵּד.	מִי רוּצָה לְהִיּוֹת כְּאֵן אֲתִי לְשִׁמְעַ מִפִּי סְפוּר אֲמַתִּי זֶה סְפוּר שֶׁעָלִינוּ לְזָכֵר וּלְסַפֵּר בְּכָל דּוֹר וְדוֹר. זֶה הִיָּה לְפָנֵי הַרְבֵּה שָׁנִים. סָבָא וְסָבְתָא הָיוּ אֲזֵי קִטְנִים, אוֹלֵי תִינוּקוֹת, שֶׁלְּגַדֵּל רַק הַתְּחִילוֹ אוֹ שְׂאוּלֵי לֹא נוֹלְדוּ עוֹד אֶפְלוּ. בְּגִרְמָנְיָה הִנְאֻצִית קָרָה הַדְּבָר וְהַרְבֵּה עַל כֶּךָ עוֹד יִסְפֵּר. הִיָּה שֵׁם אִישׁ רָשָׁע, צוֹרֵר יוֹתֵר מִכָּל אוֹיֵב אַחֵר. אֲדוּלְף הַיִּטְלֵר - כֶּךָ נִקְרָא - אִישׁ אִים, אַכְזָר, נוֹרָא. הוּא רָצָה לְכַבֵּשׁ אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּכַח הַזְרוּעַ, כִּי שָׁנָא אֶת כָּלָם. הוּא שָׁנָא פוֹלְגִים, רוֹסִים, צוֹעָנִים, אֶךְ יוֹתֵר מִכָּל הוּא שָׁנָא יְהוּדִים זְקֵנִים, צְעִירִים, אֶפְלוּ יְלָדִים.
--	---

בְּלִי אֶכֶל, בְּלִי מַיִם, בְּגִשְׁם וּבִקָּר,
הָיָה קִשָּׁה מְאֹד עַל הַסֶּבֶל לַגֶּבֶר,
וְרַבִּים, רַבִּים הָיוּ בְּנֵי הָאָדָם
שְׂיָרֵי וְחֲלֵי גְרָמוֹ לְמוֹתָם.

הָיוּ בַחֲוָרִים שְׁלַחְמוֹ בַּגְּבוּרָה
נֶגֶד הַרְשָׁע הָאֵיִם, הַנּוֹרָא.
הָיָה בִּינֵיהֶם גַּם סֶבֶא פֶרֶץ
אֲזִי לֹחֵם צָעִיר וּבַעַל מְרָץ,
שְׁחַמֵּק בְּזִרְזוּת מַעֲיֵנִי הַגְּרָמְנִי
וְהַצְּלִיחַ לְצֹאת לְצַד הַשָּׁנִי
הַרְחֵק, הַרְחֵק מֵעֶבֶר לְשַׁעַר
אֶל הַפְּרִטִיזְנִים שְׁבִיעֵר.
הוּא לָחֵם עִם חֲבָרָיו בְּאוֹיֵב
בְּכָל הַכֶּחַ וּבְאֵמֶץ-לֵב.

מִי יֵצֵא אִתָּם לְלָחֵם?
חֲזִילִי הַצָּבָא הָאָדָם,
גַּם חִילוֹת הַמַּעֲרָב
לְחַמוֹ בְּשִׂדָּה הַקָּרֵב.

אֲזִי הַנֶּצְחֹן קָרֵב וּבָא-
הַגִּיעַ קָץ לְמַלְחָמָה.
בְּמַחְנוֹת הַרְכוּז נִפְתָּחוּ הַשְּׁעָרִים
הַגִּיעַ יוֹם שְׁחָרוֹר הָאֲסִירִים
וְשִׁמְחַת הַנֶּצְחֹן
פְּשֻׁטָה בְּכָל מְקוֹם.

הִיטְלָר הַרְשָׁע, נִרְדָּף וְנִפְתָּח,
מִצָּא אֶת מוֹתוֹ בְּתוֹךְ מַקְלָט,
בְּעִיר בְּרָלִין, הִיא עִיר הַבִּירָה -
זֶה הָיָה סוּפוֹ שֶׁל הָאִישׁ הַנּוֹרָא.

חֲלָפָה עֲבָרָה הַסַּכָּנָה
כָּל עִם לְבֵיתוֹ פָּנָה.
אֲדָּ סֶבֶא פֶרֶץ, שְׁבִיתוֹ אֲבָד
רָצָה בֵּית מִשְׁלוֹ לְעַד,
זֶהוּ סֶבֶם שֶׁל יָנִיב וְדוֹד
שְׁחַפֵּשׂ אֲזִי בֵּית אַחֵר לְתַמִּיד.
כַּאֲשֶׁר חֲבָרָיו שְׁאַלוֹ אוֹתוֹ
הֵיכֵן יִבְנֶה הוּא אֶת בֵּיתוֹ,
עָנָה הַבַּחּוֹר בְּקוֹל נִרְגָּשׁ:
"בְּאֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ".
זוֹ הַתְּשׁוּבָה לְכָל שׂוֹאֵל -
בֵּית חֲדָשׁ בְּיִשְׂרָאֵל.

משימות

1. לדיון

מדוע חשוב ללמוד על תקופת השואה?

2. עבודה בזוגות

לפניכם אירועים הקשורים בתקופה. סדרו אותם לפי השיר.

▪ מי שְׁנָצַל הִגִּיעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

▪ הַיְהוּדִים גָּרְשׁוּ לְגִטּוֹ.

▪ שָׁדְדוּ מֵהַיְהוּדִים אֶת חֲפְצֵיהֶם.

▪ הַיְהוּדִים לָחֲמוּ בְּגִבּוּרָה בְּתוֹךְ הַגִּטּוֹ.

▪ הֵיטְלָר מֵת בְּמַקְלָט בְּסוֹף הַמְּלַחְמָה.

▪ הַיְהוּדִים עָבְדוּ עֲבוֹדוֹת פָּרָד.

▪ אָדוֹלֶף הֵיטְלָר שָׁלַט עַל גֶּרְמַנְיָה הַנְּאֻצִית, וְהוּא הִיָּה אִישׁ אַכְזָר.

▪ בְּגִטּוֹ הָיוּ תְּנָאִים קָשִׁים: לֹא מַיִם, לֹא אֵכֶל, קָר וּמַחְלוֹת.

▪ הָיוּ יְהוּדִים שֶׁלָּחֲמוּ מִחוּץ לְגִטּוֹ וְנִקְרְאוּ פְּרִטְיָנִים.

▪ לָחֲמוּ עִם הַיְהוּדִים גַּם חִילֵי הַצָּבָא הָאֵדֶם וְגַם חִילוֹת הַמַּעַרְב.

3. היו יהודים שלחמו, והיו כאלה שניסו לשרוד. היכן הגבורה נמצאת:

אצל הלוחמים, אצל השורדים, אצל כולם? נמקו את תשובתכם.